

V Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Nauka o informacji w okresie zmian” Rewolucja cyfrowa – dziś i jutro. Infrastruktura, usługi, użytkownicy (Warszawa, 13–14 maja 2019 r.)

W dniach 13–14 maja 2019 r. odbyła się piąta edycja międzynarodowej konferencji naukowej „Nauka o informacji w okresie zmian”. Konferencja jest organizowana cyklicznie, co dwa lata, przez Katedrę Informatologii Wydziału Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego. W tym roku współorganizatorami wydarzenia byli: Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie (BUW) oraz Polski Oddział International Society for Knowledge Organization (ISKO-PL).

Tematem przewodnim tegorocznej edycji były infrastruktura i usługi informacyjne oraz ich użytkowanie w dobie postępujących przemian, zarówno technologicznych jak i społecznych, które określa się mianem rewolucji cyfrowej.

Zakres tematyczny konferencji, zaproponowany przez Komitet Programowy, objął szeroki zestaw teoretycznych i praktycznych aspektów nowoczesnych narzędzi i metod działalności informacyjnej, organizacji i zarządzania informacją i wiedzą, kształtowania architektury współczesnej przestrzeni informacyjnej zarówno w różnych środowiskach działalności zawodowej, jak i w ogóle w środowisku współczesnego życia społecznego, analizy i oceny nowych technologii wykorzystywanych w społecznym transferze informacji i wiedzy oraz ich recepcji wśród użytkowników.

W konferencji wzięło udział 89 osób z 12 krajów. Wygłoszono 53 referaty, w tym 33 w języku angielskim. Największa liczba gości zagranicznych przyjechała z francuskiego Uniwersytetu w Lille, ze współpracującego z Katedrą Informatologii Laboratorium GERiiCO (Groupe d'Etudes et de Recherche Interdisciplinaire en Information et Communication).

Podczas uroczystego otwarcia konferencji słowo wstępne wygłosili: prof. dr hab. Barbara Sosińska-Kalata – przewodnicząca Komitetu Programowego konferencji, Anna Wołodko – dyrektorka BUW oraz prof. dr hab. Wiesław Babik – przewodniczący ISKO PL.

Gośćmi specjalnymi konferencji, będącymi także głównymi prelegentami w otwierających wydarzenie dwóch sesjach plenarnych, byli badacze z sześciu krajów. Prof. Widad Mustafa El Hadi (Uniwersytet w Lille) mówiła o rosnącym znaczeniu etyki informacji i organizacji wiedzy w dobie rewolucji cyfrowej i globalnego dostępu do zasobów informacji i wiedzy, w tym o etyce transkulturowej oraz wielojęzyczności w reprezentacji wiedzy. Prof. Henryk Rybiński (Politechnika Warszawska) przedyskutował kierunki rozwoju instytucjonalnych systemów informacyjnych w kontekście otwartej nauki, najnowsze rozwiązania demonstrując na przykładzie systemu OMEGA-PSIR. Prof. Jela Steinerová (Uniwersytet Komeńskiego w Bratysławie) przedstawiła wyniki badań dotyczących cyfrowej infrastruktury informacyjnej wspierającej komunikację naukową, podkreślając kontekst ekologii informacji i otwartej nauki. Zaprezentowała model ekologii informacji w środowisku informacyjnym szkoły wyższej. Prof. Tibor Koltay (Eszterházy Károly University, Jászberény) niejako kontynuował temat przedmówcy, omawiając koncept *data curation* w bibliotekach akademickich, czyli zarządzanie danymi i związaną z tym edukację użytkowników, przygotowywanie danych do zdeponowania w repozytorium i późniejszą ich ochronę. Biblioteki akademickie są w tym procesie ważnym partnerem, także w kontekście oferowania szkoleń pogłębiających informacyjne i cyfrowe kompetencje użytkowników (ang. *data literacy*). Prof. Emmanuelle Chevre-Pébayle (Uniwersytet

w Strasburgu) także mówiła o edukacyjnej roli bibliotek akademickich, a dokładnie – o znaczeniu „bibliotekarza włączonego” w prowadzenie zajęć dydaktycznych (ang. *embedded librarian*). Przedstawiła wyniki eksperymentu, w którym badała wpływ uczestnictwa bibliotekarza w nauczaniu na dwóch grupach studentów, podczas trwających semestr zajęć z tego samego przedmiotu, z tym samym wykładowcą; jedna z tych grup mogła korzystać z regularnego wsparcia bibliotekarza, który współuczestniczył w prowadzeniu zajęć, druga nie miała zapewnionej takiej regularnej pomocy. Wystąpienia gości specjalnych zamknął referat prof. Horatiu Dragomirescu (Uniwersytet Ekonomiczny w Bukareszcie) poświęcony wpływowi technologii cyfrowej na rozumienie pojęcia informacji, zarządzanie nią i wykorzystywanie w cyfrowej gospodarce.

Po dwóch sesjach plenarnych rozpoczęły się obrady w sesjach równoległych. Dziewięć sesji było prowadzonych w języku angielskim, a sześć – w języku polskim. W tym roku referaty skupiły się wokół dziesięciu tematów: (1) Organizacja wiedzy; (2) Społeczne i filozoficzne aspekty współczesnych technologii informacyjnych i rozwój systemów informacyjnych; (3) Użytkownicy informacji i zachowania informacyjne; (4) Rewolucja cyfrowa w bibliotekach, archiwach i muzeach; (5) Edukacja informacyjna; (6) Otwarta nauka i dostęp do danych badawczych; (7) Media społecznościowe i użytkownicy nowoczesnej infrastruktury i usług informacyjnych; (8) Społeczne, prawne i etyczne aspekty usług informacyjnych; (9) Technologia informacyjna i jej społeczna recepcja; (10) Nauka o informacji – miejsce w systemie nauk, ewolucja przedmiotu i metod badań.

Rozważaniom z zakresu organizacji wiedzy poświęcone były referaty: Viviane Couzinet (Uniwersytet w Tuluzie) wspólnie z Reginą Marią Marteleto (Brazylijski Instytut Informacji, Komunikacji i Technologii) i Icleią Thiesen (Uniwersytet w Rio de Janeiro), Tana Trana (Uniwersytet w Lille), Mariusza Luterka (Uniwersytet Warszawski), João Batisty Ernesto de Moraesa (Uniwersytet Estadual Paulista w Brazylii), Joany Casenave (Uniwersytet w Lille), Marcina Roszkowskiego (Uniwersytet Warszawski) oraz Abdelaziza Blilida (Uniwersytet w Lille). W trakcie dwóch sesji poświęconych tej tematyce omówiono: ewolucję bibliografii i cytowań, zagadnienia kulturowej interoperacyjności w językach haseł przedmiotowych (na przykładzie terminologii związanej z prawami człowieka), wykorzystanie analizy dyskursu literackiego we wsparciu analizy tematycznej literatury pięknej, ontologie opracowane na potrzeby semantycznego publikowania, przedmiotem opisu których jest artykuł naukowy, determinanty w rozwoju koncepcji *smart cities*, a także dwa sposoby wykorzystania narzędzi do wizualizacji informacji – w cyfrowych wydaniach krytycznych (a więc na rzecz humanistyki cyfrowej) oraz jako pomoc w definiowaniu cyfrowej i kulturowej tożsamości społeczności transgranicznych.

O społecznych i filozoficznych aspektach współczesnych technologii informacyjnych i rozwoju systemów informacyjnych mówili: Łukasz Iwasiński (Uniwersytet Warszawski), Anna Miotk (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego), Michał Rogoż (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie) oraz Aminata Kane (Uniwersytet w Lille), poruszając zagadnienia: społecznych skutków stronniczości algorytmów (ang. *algorithmic bias*), a w szczególności różnych form dyskryminacji i manipulacji będących efektem tego zjawiska, algorytmów wykorzystywanych przez platformy mediów społecznościowych, analizy elektronicznej informacji turystycznej w największych polskich miastach oraz wpływu technologii cyfrowych i digitalizacji na recepcję archiwów kolonialnych, na przykładzie Francuskiej Afryki Zachodniej.

Referaty poświęcone użytkownikom informacji i zachowaniom informacyjnym przedstawiли: Anna Matysek i Jacek Tomaszczyk (Uniwersytet Śląski), Zbigniew Gruszka (Uniwersytet Łódzki) oraz Anna Bielecka (Uniwersytet Warszawski). Dotyczyły one: zastosowania „zasady Złotowłosej” (ang. *Goldilocks Principle*) w wyszukiwaniu informacji elektronicznej, relacji pomiędzy indywidualnym zarządzaniem informacją (ang. *Personal Information Management*) a subdyscyplinami informacji naukowej i bibliotekoznawstwa, a także roli, jaką odgrywają influencerzy w mediach społecznościowych.

Nad zagadnieniami związanymi z rewolucją cyfrową w bibliotekach, głównie akademickich, pochylili się: Milena Dobрева (UCL w Katarze), Michał Żytomirski (Uniwersytet Łódzki), Edyta Krol

(University of West London) oraz Sumayya Ansar (UCL w Katarze). Podczas dwóch sesji przedstawiono wyniki badań dotyczących: analizy zadań bibliotecznych laboratoriów innowacyjności (ang. *innovation labs*), wykorzystania narzędzia Google Analytics do analizy cyfrowych śladów użytkowników stron internetowych polskich bibliotek akademickich, doświadczeń studentów, wykładowców i bibliotekarzy z wykorzystaniem elektronicznego systemu do zarządzania listą lektur oraz roli bibliotek akademickich w kształtowaniu kompetencji prywatności (ang. *privacy literacy*), na przykładzie instytucji szkolnictwa wyższego w Katarze.

Edukacji informacyjnej poświęcone były wystąpienia: Yolande Maury (Uniwersytet w Lille), Ornelli Russo (Narodowe Centrum Badań w Bolonii) oraz Magdaleny Paul (Uniwersytet Warszawski). Prelegentki przedstawiły wyniki badań na temat: zmian w programie edukacji medialnej i informacyjnej we francuskich szkołach, wspierającej roli bibliotekarzy w kształtowaniu kompetencji informacyjnych i cyfrowych włoskich naukowców oraz poziomu świadomości polskich studentów, dotyczącej fałszywych informacji i rzetelności przekazu medialnego.

Otwarta nauka i dostęp do danych badawczych były tematem referatów: Katarzyny Materskiej (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego), Ricardo Eito-Bruna (Uniwersytet Karola III w Madrycie), Samii Takhtoukh (Uniwersytet w Lille), Zuzy Wiorogórskiej (Uniwersytet Warszawski), Lourdes Ferii-Basutro (Narodowy Uniwersytet Autonomiczny Meksyku) oraz Witolda Sygockiego (Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy). W dwóch sesjach poruszono zagadnienia: relacji między otwartą nauką a teorią i praktyką zarządzania informacją o nauce, integracji treści i metadanych dostępnych w instytucjonalnych repozytoriach wiedzy z platformami otwartej innowacji, otwierania danych badawczych w humanistyce, dokumentów prawnych opublikowanych w Polsce i Europie, mających wpływ na zarządzanie danymi badawczymi i otwieranie nauki, modeli praktyk zarządzania danymi badawczymi w bibliotekach akademickich, korelacji między poprawnością metadanych publikacji naukowych wprowadzanych do otoczenia sieciowego i bibliograficznych baz danych a wskaźnikami cytowań.

O mediach społecznościowych i użytkownikach nowoczesnej infrastruktury i usług informacyjnych dyskutowały: Monika Przybysz (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego), Karolina Ołtarzewska (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego) oraz Małgorzata Kisilowska (Uniwersytet Warszawski). Prelegentki omówiły zjawiska: modelu komunikacji kryzysowej w mediach społecznościowych w perspektywie weryfikacji informacji (ang. *fact-checking*), kreowania wizerunku państwa za pomocą narzędzi internetowych, zwłaszcza mediów społecznościowych, a także FOMO (ang. *Fear of Missing Out* – czyli obawa, że coś ważnego, co wydarzyło się w sieci, może nas ominąć), na podstawie badań przeprowadzonych wśród polskich internautów.

Społecznym, prawnym i etycznym aspektem usług informacyjnych wystąpienia poświęcili: Tadeusz Kononiuk (Uniwersytet Warszawski), Teresa Świąćkowska (Uniwersytet Warszawski), Jacek Janowski (Politechnika Warszawska), Piotr Chmielewski (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu), Kamila Augustyn (Uniwersytet Wrocławski), Agata Raczkowska (Uniwersytet Warszawski) oraz Napoleon Bryl (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie). Tematami referatów ogłoszonych w dwóch sesjach były: informacja jako rzadkie dobro publiczne, problematyka dozwolonego użytku w erze mediów cyfrowych, ambiwalentne skutki rewolucji informacyjnej, powodujące głębokie przeobrażenia społeczne, zjawisko, mechanizmy i procedury ograniczania dostępu do informacji w Internecie, rola „ekonomii współpracy” w nauce i kulturze w erze nowych mediów, na podstawie analizy działań podejmowanych w Wikipedii, dziennikarstwo alternatywne i skutki społeczne wynikające z odchodzenia od wartości humanistycznych w komunikowaniu, a także zmiany w infrastrukturze technologicznej, jakie zaszły wraz z wprowadzeniem transmisji „na żywo” w Internecie (ang. *live streaming*).

Technologia informacyjna i jej społeczna recepcja były przedmiotem wystąpień: Bartłomieja Włodarczyka (Uniwersytet Warszawski), Stanisława Skórki (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie), Adama Jachimczyka (Uniwersytet Warszawski) oraz Anny Żeglińskiej (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie). Prelegenci omówili: chińską aplikację WeChat i jej wpływ na społeczeństwo

w Chińskiej Republice Ludowej, Internet Rzeczy (ang. *Internet of Things*) w kontekście architektury informacji, wpływ innowacji technologicznych na rozwój infrastruktury i oprogramowania do odczytywania wydawnictw cyfrowych oraz wpływ rewolucji cyfrowej na narzędzia wyszukiwania i funkcjonowanie archiwalnych systemów informacyjnych.

O nauce o informacji i jej miejscu w systemie nauk, ewolucji przedmiotu i metod badań mówili: Zbigniew Osiński (Uniwersytet Marii Skłodowskiej-Curie w Lublinie), Marzena Świgoń (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie), Sabina Cisek i Monika Krakowska (Uniwersytet Jagielloński), Diana Pietruch-Reizes (Uniwersytet Jagielloński), Stanisława Kurek-Kokocińska (Uniwersytet Łódzki) oraz Barbara Sosińska-Kalata (Uniwersytet Warszawski). Prelegenci dyskutowali na temat: analizy związków tematycznych nauki o informacji z innymi subdyscyplinami nauk o komunikacji i mediach w Polsce, zagadnieniach związanych z kształceniem i badaniami naukowymi w *iSchools* (szkołach informacyjnych) na świecie w odniesieniu do polskiego kontekstu, jakościowej analizy danych wizualnych jako procedury poznawczej w badaniach zachowań informacyjnych człowieka, europejskiej infrastruktury badawczej w kontekście problemów optymalizacji przepływu informacji i wiedzy naukowej, recyklingu informacji jako problemu w procesie społecznego obiegu informacji w dobie cyfrowej, a także na temat wpływu rewolucji cyfrowej na ewolucję metod i narzędzi organizacji wiedzy.

Pełny program konferencji oraz księga abstraktów dostępne są na stronie wydarzenia: <http://infolog.wdib.uw.edu.pl/>.

Zuza Wiorogórska

Katedra Informatologii

Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii

Uniwersytet Warszawski

Nadestano: 26 czerwca 2019.